

ГЕОРГІЙ ЗАЙЧЕНКО КОЛОРИСТИЧНІ ІМПРЕСІЇ

Для митця, особливо живописця, не є суто важливою тема та ідея твору. Художник мислить формами, якщо це справді художник. Якщо він більше художник, ніж теоретик (хоча і теоретики були чудовими художниками: Кандинський, наприклад). Зовсім не є обов'язковим щось маніфестувати, якщо за тебе проголошує живопис.

Коли роздивляєшся картини Георгія Зайченка, то вже з першого погляду розумієш: так, це і є справжній живопис із властивим саме цьому митцеві колоритом та фактурою.

Інколи пан Георгій запитує мене: «А хто ще з сучасних живописців тобі подобається? В кого є цікаві живописні твори?» «Микола Максименко, — відповідаю, трохи подумавши, — а з моїх ровесників — Вікторія Ряснянська, вона справді сильний живописець». «А хто ще?» — не вгамовується пан Георгій. І я розумію, що мені, мистецтвознавцю, важко зараз відповісти на це питання. Так, я можу пригадати, що нещодавно, наприклад, одеський живописець Юрій Єгоров відзначив своє 80-річчя. Тамтешні мистецтвознавці вважають, що якщо Єгоров пише море, то є особливе в історії сучасного українського живопису «єгоровське море». А в Георгія Зайченка є особливі «зайченківські кактуси», якщо зосереджуватися на найбільш характерних натюрмортах художника.

Георгій Зайченко відчув в собі талант художника досить рано, ще не віднайшовши власний колорит, манеру в живописі — в юнацтві писав дуже багато робіт, де відчувається його захопленість Миколою Реріхом і Вінсентом Ван Гогом. Та згодом він відкриває в собі власний хист — це вже після закінчення Вищого Московського училища живопису (колишнє художнє училище ім. Строганова), де навчався у живописця Коржева. Там і захопився цією манерою накладати густі пастозні мазки, щоб створити рельєфну фактуру картини. Зайченкові не до вподоби «салонна залізанисть», що, на жаль, властива багатьом сучасним живописцям, які, схоже, прагнуть насампе-

ред виставлятися в численних салонах, аби їхні картини вписалися та прикрасили інтер'єр чийхось офісів (звісно, якщо господар офісу має хоч краплину смаку, то він зрозуміє, що поверхня полотна не має бути такою ж гладесенькою, як стіни після євроремонту — проте, вибачайте за ліричний відступ — вертаємось до головного).

Так, в Георгія Зайченка був певний період ще в зовсім молоді літа, коли він перебував у пошуках себе справжнього. Він навіть якось продемонстрував мені одну зі своїх перших робіт, виконану ним п'ятнадцятирічним: це етюд вулиці в Сумах. «Ось, дивіться, — каже Георгій, — я тут ніби намагався схематично машину зобразити, а вийшло ж зовсім непогано, тому що як на духу схопив цю форму». І справді: етюд, витриманий у пурпурово-блакитних тонах; літня вулиця з вантажівкою в центрі, по боках повз будинки йдуть люди — їхні фігури також передано схематично, яскравими плямками фарб. Як на мене, то цей перший етюд вулиці в Сумах був виконаний набагато професійніше, ніж, скажімо, рерхівські, рецепції у 18–20-річному віці.

Ван-Гогом юнак був тоді настільки захопленим, що завжди мав при собі маленьку репродукцію з портретом Вінсента, вона і тепер висить у рамочці на стіні його майстерні. Гадаю, для Зайченка — це талісман.

* * *

«У вашій творчості переважають пейзажі».

«Так, пейзажі найбільше цікавлять мене, бо дають простір для колористичних пошуків, — каже Георгій Зайченко, демонструючи мені купу етюдів різних років, які були написані в різних куточках світу (Таїланд, В'єтнам, Японія, Венеція, Рим, Париж, наш Крим, знову Париж, Амстердам, Венеція, Єрусалим...). — «Я ніколи не намагався, як, наприклад, Тетяна Нилівна Яблонська, різко змінювати манеру та настрої живопису: від реалізму до пошуків «нovoї декоративності», захоплення фольклором (у 1960-ті роки), потім — імпресіонізмом та пуантилізмом. Мені дано те, над чим я весь час працюю: я весь час шукаю, мрію відкрити нові таємниці, які можуть вміщувати в собі колорит від природи. Так, мої роботи відрізняються цим превалюванням зеленого-смарагдового кольору, та я б не хотів його позбутися, я відчуваю, що це — моє».

Імпресії Георгія Зайченка — це віддзеркалення його дивного колористичного світобачення. Особливо приваблює манера митця в його роботі з фактурою поверхні: він накладає фарби, ніби скульп-

птор створює рельєф, щоразу неповторний... (я бачу, що деякі його картини слід виставляти цілими циклами, споріднені за настроєм та колоритом. Таку колористичну симфонію можна відкривати, наприклад, починаючи з паризьких дахів і завершуючи венеціанськими краєвидами: від сіро-блакитного до переливчастої гри смарагдового у воді, яку освітлює сонце).

Париж — окрема симфонія у творчості Георгія Зайченка. Йому випало прожити там певний час — відвідував тоді заняття живописом, що їх влаштовували російські художники-емігранти при Луврі.

На мою думку, справжніми вчителями Георгія Зайченка в живописі були передусім французькі імпресіоністи, зокрема Клод Моне і Каміль Піссаро. Але то не є в жодному разі прагнення повторити у своїй творчості щось подібне, то є зоровий досвід художника, пропущений через власну особистість. Так, інколи це може бути якийсь віддалений парафраз К. Моне (наприклад, «Венеція. Палац дожів»), подиктований бажанням слідом за Моне встигнути схопити мить, коли є повне сонячне освітлення що от-от має зникнути на заході дня. Тому роботі над картинами зазвичай передують етюди, що їх привозить художник в своїх валізах з усього світу: етюди просто казкові!

Як йому вдається схопити головне та помістити в такі мініатюрні форми?! Як він це встигає невтомно робити?! Як йому вдається кожен такий етюд завершувати, ніби вже зовсім готову картину?!

Скільки волі, майстерності й таланту міститься в них!

* * *

Пейзаж, натюрморт, портрет — саме в такій послідовності слід розглядати жанрову розмаїтість митця.

Пейзаж передусім. Саме пейзаж для Георгія Зайченка — це можливість безкінечного пізнання світу, пошуку колористичних поєднань, що підказує живописцю сама природа.

У пейзажах Георгія Зайченка багато сонця і світла («Гуси», «Венеція», «Венеція. Канал», «Париж. Опера», «Пейзаж», «Зима в Підмосков'ї» тощо), простору, водної стихії.

Під час подорожей митець навмисне не шукає якихось красот та видовищ. Його краєвиди цілком природні, чи то споруди Віфлеєму, чи то Генісаретське озеро в Ізраїлі, чи то джонки на березі моря у В'єтнамі, мечеть в Тунісі або купол собору Св. Марка в Римі. Художник дивним чином відчуває настрій, притаманний саме цій місцевості, ніби закохується в неї з першого погляду... Напевне,

інакше й не можна було б втілити особисте, власне бачення цього краєвиду.

Г. Зайченка захоплюють подорожі — для такого яскравого колориста, як він, це й справді дарунки долі. Імпресії краєвидів Георгія Зайченка містять в собі ще цілі світи непізнаного, межі яких він намагається розкривати впродовж свого цікавого життєвого шляху.

Натюрморти — другий основний жанр у творчості художника Георгія Зайченка.

Якщо взяти за зразок розгляд таких «знакових» для митця натюрмортів як, наприклад, «Агава» чи «Кактуси», то вони несуть на собі відбиток захоплення постімпресіоністами, зокрема Полем Сезанном (а хто зі справжніх сучасних живописців не захоплювався Сезанном та Ван-Гогом?)

Картина «Черевики художника» — по-справжньому експресіоністична за настроєм. Ці черевики — ніби живі й несуть в собі частку характеру свого власника. Навіть розглядаючи репродукцію, можна відчутти їхню міцну фактуру, передану через гру кольорових співвідношень. «Натюрморт з олією», «Глечик», «Натюрморт зі свічкою», «Стілець» теж досить експресивні за манерою написання, на відміну від тонкої імпресії більшості натюрмортів з квітами («Ромашки», «Натюрморт з червоною джезвою», «Півонія», «Квіти», «Польові квіти»). Кольорова палітра в «квіткових натюрмортах» здебільшого стриманіша. Вельми приваблюють «Ромашки», витримані в одному з улюблених Г. Зайченком відтінків зеленого (кольору «зеленої пляшки»). Найбільш експресивний із квіткових натюрмортів, «Букет», з помаранчевими квітками у глечичку, знову відсилає нас до улюбленого з юнацьких років Г. Зайченком Ван-Гога. Саме за формально-конструктивним вирішенням цей натюрморт викликає в обізнаного глядача віддалені асоціації навіть із «Соняшниками» «несамовитого голландця».

Писання портретів меншою мірою властиві художнику, бо він, у першу чергу, відшукує цікаві колористичні поєднання саме на пленері, коли пише етюди своїх краєвидів.

Найулюбленіший герой його портретів — це сам митець, починаючи від юнацьких років, у молоді літа та найчастіше зараз, у зрілі роки (декілька автопортретів у береті в дусі Рембрандта за настроєм, експресіоністські за манерою виконання, «Автопортрет» на синьому тлі). Образ художника на цих автопортретах дуже різниться за діапазонами перебігу настроїв: від усміхненого, іронічного до суворого, майже похмурого.

Смаглява брюнетка — «Жінка в капелюсі», прикрашеному квітами, зображена на яскравому помаранчевому тлі — це також один із найвдаліших прикладів портрета у творчості Георгія Зайченка. Хто з відомих митців минулого міг надихати на таке буяння теплих тонів: Поль Гоген з його екзотичними таїтянками, П'єр Боннар із його дамами у великих капелюхах стилю «модерн» (чи то пак «Ар нуво» — так називався цей стиль у тодішній Франції початку ХХ ст.), Натан Альтман із його «Портретом жінки» у вигляді африканської принцеси? Гадаю, що далеко не завжди художник може сам відповісти на питання: «Хто надихнув вас?» Бо натхнення — воно завжди втаємничене. Це дар Господній!

Образи «Оголених» та «Ню» у творчості Георгія Зайченка, як і портрети, зустрічаються рідко. Вони надзвичайно експресивні і приваблюють монументальністю форм. В «Оголених» художник робить акцент на пластичному зображенні жіночих грудей, як однієї з головних принад жіноцтва (від первісної «Венери Вілендорфської» до «Партизанської мадонни» Савицького — художники оспівували образ жінки, здатної дарувати життя, продовжувати рід і вигодувати немовля. «Оголені» Георгія Зайченка — одна з пісень одвічного жіночого материнства, зрілі жінки, які, схоже, вже вигодували дітей, а їхні монументальні груди яскраво виражають це чудо жіночності).

«Ню» — це етюди, в незавершеності яких вгадуються характер та настрої жінки: настільки виразна пластика рухів жіночого тіла, що й без чіткого зображення обличчя можна уявити загальні риси характеру жінки.

Картини Георгія Зайченка можна споглядати безкінечно довго й завжди відкривати для себе в них щось нове, неповторне, небачене, нові горизонти можливостей живописця. Якби не знала, що Георгій Зайченко корінний киянин, то вирішила б, що він — француз. Настільки всотав він уже в дорослому віці уроки французького живопису, дух неповторних творів імпресіоністів, які наприкінці ХІХ ст. почали свої кольорові пошуки й розширили межі нашого світобачення. Цю роботу продовжує сьогодні один із їхніх прямих «спадкоємців», живописець Георгій Зайченко.